

Hướng dẫn soạn bài: Các thành phần chính của câu SGK lớp 6 tập 2 ngắn gọn, chi tiết, bám sát nội dung chương trình học giúp các em tiếp thu bài giảng một cách dễ hiểu và nhanh nhất dành cho các em học sinh lớp 6 tham khảo.

I. Kiến thức cơ bản

1. Phân biệt thành phần chính với thành phần phụ của câu

a) Ở Tiểu học, các em đã được biết đến chủ ngữ, vị ngữ, trạng ngữ của câu. Hãy nhớ lại những đặc điểm của các thành phần ấy để xác định chúng trong câu sau:

Chẳng bao lâu, tôi đã trở thành một chàng rể thanh niên cường tráng.

(Tô Hoài)

Gợi ý:

- Chủ ngữ: tôi
- Vị ngữ: đã trở thành một chàng rể thanh niên cường tráng
- Trạng ngữ: Chẳng bao lâu

b) Thử lần lượt bỏ đi các thành phần câu nói trên và cho biết để câu diễn đạt được một ý trọn vẹn (đọc lên ta có thể hiểu được người viết nói gì mà không cần đặt nó vào trong hoàn cảnh cụ thể) thì:

- Những thành phần nào bắt buộc phải có trong câu?
- Những thành phần nào không bắt buộc phải có trong câu?

Gợi ý: Chủ ngữ và vị ngữ là hai thành phần bắt buộc phải có mặt trong câu. Đây là hai thành phần chính của câu. Trong câu trên, có thể bỏ đi thành phần trạng ngữ mà không ảnh hưởng đến việc diễn đạt ý chính của câu. Đây là thành phần phụ.

2. Vị ngữ của câu

a) Đọc lại câu trên và cho biết:

- Từ ngữ nào là trung tâm của vị ngữ?
- Từ ngữ trung tâm của vị ngữ kết hợp với từ nào? Thử thay các từ tương tự vào vị trí của từ này và nhận xét xem vị ngữ thường kết hợp với những từ nào ở trước nó.

Gợi ý: Trong câu "... tôi đã trở thành một chàng rể thanh niên cường tráng.", từ trung tâm của vị ngữ là trở thành. Từ "trở thành..." là phó từ chỉ quan hệ thời gian

đã. Có thể thay các phó từ chỉ quan hệ thời gian khác vào vị trí này: sẽ, đang, sắp, mới, vừa, từng, ...

Đặt câu hỏi với chủ ngữ của câu này và cho biết vị ngữ thường trả lời cho những câu hỏi nào?

Gợi ý:

Có thể đặt câu hỏi: tôi (Đế Mèn) như thế nào? làm gì? làm sao? hoặc là gì? trong trường hợp vị ngữ là "đã trở thành một chàng đế thanh niên cường tráng." thì câu hỏi thích hợp là: tôi (Đế Mèn) như thế nào?

b) Xác định vị ngữ của các câu dưới đây và trả lời câu hỏi:

(1) *Một buổi chiều, tôi ra đứng cửa hang như mọi khi, xem hoàng hôn xuống.*

(Tô Hoài)

(2) *Chợ Năm Căn nằm sát bên bờ sông, ồn ào, đông vui, tấp nập.*

(Đoàn Giỏi)

(3) *Cây tre là người bạn thân của nông dân Việt Nam [...]. Tre, nứa, mai, vầu giúp người trăm nghìn công việc khác nhau.*

(Thép Mới)

- Vị ngữ là từ hay cụm từ?
- Trong một câu có thể có mấy vị ngữ?
- Từ hoặc cụm từ làm vị ngữ thuộc từ loại nào?

Gợi ý:

Vị ngữ của các câu:

- (1): ra đứng cửa hang như mọi khi, xem hoàng hôn xuống.
- (2): nằm sát bên bờ sông, ồn ào, đông vui, tấp nập.
- (3): là người bạn thân của nông dân Việt Nam; giúp người trăm nghìn công việc khác nhau.

Trong câu có thể có một vị ngữ [(3) - câu thứ nhất]; có thể có hai vị ngữ [(1)]; hoặc 4 vị ngữ như câu (2).

Động từ hoặc cụm động từ [(1), (2), câu thứ hai của (3)], tính từ hoặc cụm tính từ [ồn ào (tính từ), đông vui (cụm tính từ), tấp nập (tính từ)] thường giữ chức vụ vị

ngữ trong câu. Vị ngữ còn có thể là danh từ hoặc cụm danh từ như "là người bạn thân của nông dân Việt Nam."

3. Chủ ngữ của câu

Đọc lại các câu đã dẫn ở các mục trên và cho biết:

- a) Chủ ngữ có vai trò gì trong câu?
- b) Chủ ngữ quan hệ với vị ngữ như thế nào?
- c) Đặt câu hỏi với các vị ngữ và nhận xét: chủ ngữ thường trả lời cho những câu hỏi nào?
- d) Chủ ngữ thường là những từ hoặc cụm từ thuộc từ loại nào?
- đ) Một câu có thể có mấy chủ ngữ?

Gợi ý:

Chủ ngữ nêu lên sự vật, hiện tượng; mối quan hệ giữa chủ ngữ và vị ngữ là mối quan hệ giữa sự vật, hiện tượng và hành động, đặc điểm, tính chất... của sự vật ấy.

Có thể đặt câu hỏi:

- Ai (Con gì) "ra đứng cửa hang như mọi khi, xem hoàng hôn xuống"? (Đế Mèn - tôi)
- Cái gì "nằm sát bên bờ sông, ồn ào, đông vui, tấp nập"? (Chợ Năm Căn)
- Cái gì "là người bạn thân của nông dân Việt Nam" (Cây tre); Những cái gì "giúp người trăm nghìn công việc khác nhau"? (Tre, nứa, mai, vầu).

Như vậy, chủ ngữ thường trả lời cho câu hỏi Ai?, Con gì?, hoặc Cái gì?

- Chủ ngữ có thể là đại từ (tôi); danh từ (tre, nứa, mai, vầu) hoặc cụm danh từ (cây tre, Chợ Năm Căn).
- Mỗi câu có thể có một chủ ngữ (Tôi, Chợ Năm Căn, Cây tre) hoặc nhiều chủ ngữ (Tre, nứa, mai, vầu).

II. Rèn luyện kĩ năng

Câu 1 (trang 94 SGK Ngữ Văn 6 Tập 2)

a) Xác định thành phần chính trong các câu sau:

(1) Chẳng bao lâu, tôi đã trở thành một chàng dế thanh niên cường tráng. (2) Đồi càng tôi mẫm bóng. (3) Những cái vuốt ở chân, ở kheo cứ cứng dần và nhọn hoắt.

(4) Thình thoảng, muốn thử sự lợi hại của những chiếc vuốt, tôi co cẳng lên, đập phanh phách vào các ngọn cỏ. (5) Những ngọn cỏ gãy rạp, y như có nhát dao vừa lia qua.

(Tô Hoài)

Gợi ý:

Thành phần chính của các câu:

(1): Tôi đã trở thành một chàng rể thanh niên cường tráng.

CN VN

(2): Đôi cẳng tôi mẫm bóng.

CN VN

(3): Những cái vuốt ở kheo, ở chân cứ cứng dần và nhọn hoắt.

CN VN

(4): Tôi co cẳng lên, đập phanh phách vào các ngọn cỏ.

CN VN

(5): Những ngọn cỏ gãy rạp, y như có nhát dao vừa lia qua.

CN VN

b) Phân tích cấu tạo của mỗi chủ ngữ, vị ngữ vừa xác định được.

Gợi ý:

(1): đại từ làm chủ ngữ, vị ngữ là một cụm động từ;

(2): cụm danh từ làm chủ ngữ, vị ngữ là tính từ;

(3): cụm danh từ làm chủ ngữ, vị ngữ gồm hai cụm tính từ;

(4): đại từ làm chủ ngữ, vị ngữ gồm hai cụm động từ;

(5): cụm danh từ làm chủ ngữ, vị ngữ là cụm động từ.

Câu 2 (trang 94 SGK Ngữ Văn 6 Tập 2)

a) **Đặt 3 câu có vị ngữ trả lời cho câu hỏi Làm gì? để kể về một hoạt động của lớp em nhân dịp chào mừng ngày Nhà giáo Việt Nam 20/11.**

Gợi ý: Nhân ngày Nhà giáo Việt Nam 20/11, lớp em tổ chức tặng hoa và chúc mừng các thầy cô giáo.

b) Đặt 3 câu có vị ngữ trả lời cho câu hỏi Như thế nào ? để tả về hình dáng hoặc tính tình của một người bạn thân.

Gợi ý: Lúc nào bạn Hằng cũng hoà nhã với mọi người.

c) Đặt 3 câu có vị ngữ trả lời cho câu hỏi Là gì ? để giới thiệu một nhân vật trong truyện mà em vừa được học.

Gợi ý: Kiều Phương là nhân vật chính trong truyện Bức tranh của em gái tôi.

Câu 3 (trang 94 SGK Ngữ Văn 6 Tập 2)

Trong các câu em vừa đặt được, chủ ngữ có cấu tạo như thế nào?, trả lời cho câu hỏi nào?

Gợi ý:

- Chủ ngữ được cấu tạo bằng một từ hay cụm từ? Đó là từ, cụm từ thuộc loại nào? Có một hay nhiều chủ ngữ?
- Đặt câu hỏi với vị ngữ để xác định xem chủ ngữ trả lời cho câu hỏi nào.